

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Sžr/113/2012
Identifikačné číslo spisu:	9012899530
Dátum vydania rozhodnutia:	11.06.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:9012899530.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej PhD., v právnej veci navrhovateľky: POHOTOVOST', s. r. o., IČO: 35 807 598, so sídlom Pribinova 25, Bratislava, proti odporkyni: Správa katastra Prešov, so sídlom Konštantínova 6, Prešov, za účasti X. bytom Ul. X., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. V 261/2012-R zo dňa 09. februára 2012, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 3Sp/4/2012-20 zo dňa 15. mája 2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove, č. k. 3Sp/4/2012-20 zo dňa 15. mája 2012 p o t v r d z u j e .

Navrhovateľke právo na náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č. V 261/2012-R zo dňa 09. februára 2012 odporkyňa podľa § 31 ods. 3 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov (ďalej na účely tohto rozsudku len „zákon č. 162/1995 Z. z.“) zamietla návrh na vklad záložného práva k nehnuteľnostiam dotknutým začatým vkladovým konaním.

2. Svoje zamietavé rozhodnutie odporkyňa odôvodnila tým, že zmluvu o zriadení záložného práva za záložcu podpísal splnomocnenec, a to Pro Help, združenie občianskoprávnej pomoci a z tejto dohody o splnomocnení je zrejmé, že záložca, ktorý je aj dlžníkom podľa zmluvy o úvere, nemohol ovplyvniť výber splnomocnenca, pretože podpísal formulárovú typovú zmluvu, ktorej samotný obsah dlžník vôbec nemohol ovplyvniť. Týmto došlo ku konfliktu v zmysle ustanovenia § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, keďže základným prejavom slobody vôle je pri splnomocnení slobodný

výber osoby, ktorá bude za splnomocniteľa obstarávať jeho právne záležitosti. To, že záložný veriteľ vybral aktuálne nie svojho advokáta ale konkrétne svoje občianske združenie, je v kontexte predmetu a obsahu splnomocnenia prejavom jasného konania veriteľa a splnomocnenca v zhode, čo opäť iba potvrdzuje porušenie uvedeného ustanovenia Občianskeho zákonníka. V rovine ochrany spotrebiteľa, aj keď je dohoda o splnomocnení zaradená na samostatnej listine, ide o štandardnú (typovú) zmluvnú podmienku, ktorej znenie nemohol spotrebiteľ ovplyvniť, pretože je vyhodnotená ako neprijateľná zmluvná podmienka, ktorá je absolútne neplatná.

3. Podľa jej názoru splnomocnenie osoby, ktorú spotrebiteľovi (dlžníkovi) vyberie veriteľ, je v rozpore s ustanovením § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka aj s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžr/19/2010.

4. V súvislosti s tým odporkyňa poukázala aj na uznesenie Okresného súdu v Banskej Bystrici č. k. 10C/121/2011-52 z 26. júla 2011 a potvrdzujúce rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. októbra 2011 č. k. 14Co/346/2011-85, ktorým bolo spoločnosti Pohotovosť, s. r. o., uložené zdržať sa výkonu záložného práva a výkonu zabezpečovacieho prevodu práva zo zabezpečovacích zmlúv, ktoré v mene spotrebiteľov uzavreli veriteľom vybraní splnomocnení, ktorých vybrala (predformulovala) spotrebiteľom vo forme splnomocňovacej doložky (štandardnej zmluvnej klauzuly) v zmluvách o spotrebiteľskom úvere nebanková spoločnosť.

5. Na základe uvedených skutočností dospela odporkyňa k záveru, že nie sú splnené podmienky na vklad, nakoľko predložená zmluva o zriadení záložného práva odporuje zákonu. Na strane záložcu je podpísaná splnomocnencom podľa dohody o splnomocnení, ktorej obsah je v rozpore s ustanovením § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka a dohoda o splnomocnení ako absolútne neprijateľná zmluvná podmienka v zmysle ustanovenia § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka spôsobuje absolútnu neplatnosť záložnej zmluvy podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

6. Proti tomuto rozhodnutiu podala navrhovateľka cestou odporkyne na Krajský súd v Prešove opravný prostriedok.

7. Krajský súd ako súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutie a konanie ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa nie je dôvodný a preto napadnuté rozhodnutie v zmysle § 250q ods. 2 OSP potvrdil.

8. Súd prvého stupňa nemal pochybnosti o tom, že odporkyňa ako orgán štátnej správy má právo aj povinnosť skúmať aj dohodu o plnomocenstve v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka. Po vykonaní dôkazu nevyhnutnom na preskúmanie napadnutého rozhodnutia výsluchom zúčastnenej osoby X. mal za preukázané, že dohoda o plnomocenstve je vopred pripravený formulárom, s vopred určeným zástupcom Pro Help, združením občianskoprávnej pomoci a ide tu o rozpor záujmov nastúpeného a zástupcu, ktorý tu reálne existuje.

9. Podľa názoru súdu je absurdné tvrdenie navrhovateľa, že správa katastra je povinná akceptovať dohodu o splnomocnení bez toho, aby skúmala, či nejde o neplatný právny úkon pri uzatváraní dohody o splnomocnení, pretože bez posúdenia obsahu dohody o splnomocnení nemožno posudzovať predložený návrh na vklad záložnej zmluvy. Dohoda o splnomocnení je dvojstranným právnym úkonom.

10. Súd poukázal na ustanovenie § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný, a pretože záložkyňa neurobila právny úkon pri uzatváraní dohody o splnomocnení slobodne a vážne, je dohoda o splnomocnení neplatná, a teda záložnú zmluvu za záložkyňu uzavrel splnomocnenec, ktorý na takýto úkon nebol oprávnený, ide o rozpor záujmov zastúpeného a zástupcu a podľa § 39 Občianskeho zákonníka -

neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

11. Súd sa stotožnil s názorom navrhovateľa, že dohodu o plnomocenstve nemožno posudzovať podľa ustanovení § 52 až § 62 Občianskeho zákonníka (v čase uzavretia dohody o plnomocenstve), pretože nie je splnená základná podmienka upravená v ustanovení § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

12. Navrhovateľ v návrhu na preskúmanie neuviedol žiadne dôkazy, ktorými by mal byť preukázaný pravdivý obsah dohody o plnomocenstve, pričom záložkyňa podrobne a podľa názoru súdu pravdivo popísala spôsob, ktorým došlo k uzavretiu dohody o plnomocenstve, preto súd s poukazom na ust. § 250i OSP zohľadnil skutočnosť, že správa katastra rozhodla vo veci v záujme hospodárnosti konania bez vypočutia účastníkov.

13. Ďalšími námietkami vo vzťahu k nezákonnosti rozhodnutia odporkyne týkajúcimi sa skutočností ktoré z odôvodnenia rozhodnutia nevyplývajú (dobré mravy), sa súd nezaoberal.

III.

Odvolaie navrhovateľky/odporkyne stanoviská

14. Proti rozsudku krajského súdu podala navrhovateľka včas odvolanie zo dňa 28. júna 2012 (č. I. 31) v celom rozsahu, ktorým namietala, že krajský súd nedostatočne zistil skutkový stav a vec nesprávne právne posúdil.

15. Podľa jeho názoru v predmetnej veci v žiadnom prípade možno hovoriť o nedostatku slobody a vážnosti prejavu vôle splnomocnenkyne p. X. pri podpise Dohody o splnomocnení. Pokiaľ súd dospel k tomuto záveru len na základe výpovede samotnej splnomocnenkyne a dlžníčky, toto považovala za nedostačujúce na preukázanie tak závažného tvrdenia o nedostatku slobody a vážnosti prejavu vôle.

16. Čo sa týka samotnej výpovede splnomocnenkyne, túto považuje navrhovateľka za účelovú s jediným cieľom vyhnúť sa následkom neplnenia základnej povinnosti dlžníčky vyplývajúcej jej zo zmluvy o úvere uzatvorenej dňa 13. apríla 2011, t. j. povinností splniť svoj dlh riadne a včas, k čomu z jej strany nedošlo.

17. V danom prípade dlžníčka vôbec nespochybňovala uzatvorenie zmluvy o úvere a prijatie peňažných prostriedkov z čoho vyplýva, že vážnosť tohto právneho úkonu si plne uvedomovala, avšak o uzatvorení Dohody o splnomocnení, ktorú musela samostatne predložiť za účelom overenia jej podpisu už vedomosť nemala a túto ako tvrdí údajne ani nečítala. Takéto tvrdenia dlžníčky a splnomocnenkyne len potvrdzujú účelovosť jej vyjadrení. Pritom samotná dlžníčka uviedla, že jej bolo vysvetlené, že predmetná dohoda sa uzatvára za účelom zabezpečenia pohľadávky ZO zmluvy o úvere, v prípade povinností, teda keď nebude svoj dlh hradíť riadne a včas.

18. Podľa názoru navrhovateľky zo samotného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vôbec nevyplývajú konkrétne skutočnosti, ktoré mali mať v danom prípade vplyv na nedostatok slobody a vážnosti prejavu vôle splnomocnenkyne. Nebolo ani preukázané ako mali splnomocnenec či samotný navrhovateľ vplývať na tieto zložky prejavu vôle dlžníčky/splnomocnenkyne.

19. Rovnako neboli podľa navrhovateľky preukázané ani žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by umožňovali súdu dospieť k záveru, že záujmy splnomocniteľa a splnomocnenca sú v danom prípade vo vzájomnom rozpore. K otázke údajného rozporu záujmov splnomocnenca so záujmami záložcu uvádzala, že splnomocnenec v žiadnom prípade nemal a ani nemá záujem na poškodení záložcu, čo vyplýva aj zo samotnej dohody o splnomocnení, ktorá bola uzavretá za účelom naplnenia a hájenia záujmov splnomocniteľa (záložcu) a na jeho žiadosť po osobnom prerokovaní a poučení o právnych úkonoch v dohode uvedených a o právach a povinnostiach, ktoré sa nimi zakladajú.

20. Z dohody o splnomocnení tiež vyplýva, že splnomocnenec poučil záložcu aj o právach a povinnostiach vyplývajúcich pre neho zo zmluvy o úvere vrátane skutočnosti, že záložné právo vzniká vkladom do katastra nehnuteľností. Rozpor v záujmoch musí reálne existovať a nestačí len potenciálna možnosť takéhoto rozporu.

21. Na základe uvedených skutočností navrhovateľka žiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie odporkyne sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

22. Odporkyňa vo svojom vyjadrení trvala na zákonnosti svojho rozhodnutia a napadnutý rozsudok navrhla v plnom rozsahu potvrdiť.

23. Zúčastnená osoba sa k podanému odvolaniu navrhovateľa proti rozsudku krajského súdu nevyjadrila.

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 v spojení s § 246c ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku len „OSP“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 OSP) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 246c ods. 1 OSP odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250s OSP) dospel jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z.) k záveru, že odvolanie nie je dôvodné, pretože napadnutý rozsudok je vo výroku vecne správny, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 v spoj. s § 250l ods. 2 OSP potvrdil. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 11. júna 2013 po tom, čo deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk najmenej päť dní vopred (§ 156 ods. 1 a 3 OSP).

25. Podaním zo 04. júna 2013 doručeným súdu dňa 12. júna 2013 vzala navrhovateľka svoje odvolanie proti rozsudku prvého stupňa späť, avšak vzhľadom na to, že takýto úkon bol urobený voči súdu až potom, čo vo veci vyhlásil rozhodnutie, nebolo možné na neho prihliadnuť.

26. Po preverení podmienok vykonávania súdneho prieskumu rozhodnutí správneho orgánu (tzn. najmä splnenia podmienok konania a okruhu účastníkov) sa Najvyšší súd stotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených žalovaným správnym orgánom, ktoré sú obsiahnuté v administratívnom spise. Na druhej strane podstatou odvolania proti rozsudku krajského súdu, ako aj opravného prostriedku, ktorým sa navrhovateľka domáha preskúmania rozhodnutia odporkyne, je právna otázka, či je možné na právne úkony navrhovateľky v spojení s konaním poverených osôb a tvrdeným postavením spotrebiteľa nazerať ako na úkony, ktoré sú v rozpore s právnym poriadkom, tzn. najmä ako na úkony neplatné. Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

1) K režimu ochrany spotrebiteľa:

27. Najvyšší súd na prvom mieste musí zdôrazniť, že úlohou súdneho konania je nielen v zmysle § 1 OSP chrániť práva zaručené slovenským právnym poriadkom, ale aj práva s charakterom úniovým v zmysle zásady lojality (čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (ďalej na účely tohto rozsudku len „ZFEÚ“) v spojení s rozsudkami Súdneho dvora Európskej únie (ďalej na účely rozsudku len „Súdny dvor“) vo veciach sp. zn. C-173/03, *Traghetti del Mediterraneo SpA*, v likvidácii z 13. júna 2006 alebo rozsudok sp. zn. C-224/01, *Gerhard Köbler v. Rakúsko* z 30. júna 2003).

Od vnútroštátneho súdu členského štátu Európskej únie, ako predstaviteľa štátnej moci Slovenskej republiky v oblasti súdnej, v súlade so zásadou medzinárodného práva verejného „*pacta sunt servanda*“ (zmluvy sa majú dodržiavať) sa preto očakáva spravodlivé súdne konanie založené na princípoch obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd a v zmysle § 121

OSP je aj jeho povinnosťou „ex offio“ vyhodnotiť hmotnoprávnú situáciu preskúmvanej veci vrátane dodržania záväzkov únievého práva.

Podľa § 1 OSP, Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 121 OSP netreba dokazovať skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti, ako aj právne predpisy uverejnené alebo oznámené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a právne záväzné akty, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev a v Úradnom vestníku Európskej únie.

Podľa čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii členské štáty prijímajú všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv alebo z aktov inštitúcií Únie.

28. Napriek skutočnosti, že v prejednávanej veci ani konajúci krajský súd ani žiaden z účastníkov nenaznačil únievý rozmer prejednávanej veci, bolo povinnosťou Najvyššieho súdu, a to aj s prihliadnutím na jeho pozíciu povinnej súdnej spolupráce v zmysle čl. 267 ods. 3 ZFEÚ, preskúmať vec aj z tohto zorného uhla.

29. Preto sa Najvyšší súd s prihliadnutím na jednu z výslovne uvedených spoločných právomocí Európskej únie (čl. 4 ods. 2 písm. f/ ZFEÚ) na prvom mieste musí zaoberať otázkou, či sa na prejednanú vec vzťahuje režim ochrany spotrebiteľa (viď čl. 169 ods. 1 ZFEÚ) z pohľadu podriadenia dohody o splnomocnení, a to najmä vo vzťahu k nožnej existencii neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, resp. aj vo vzťahu k iným súdnym sporom, ktoré sa v čase odvolacieho konania v senáte nachádzali.

Na druhej strane nesmie Najvyšší súd prehliadnuť dominantnú právomoc Súdneho dvora pri výklade únievého práva, ktorá sa najmä prejavuje v tom (čl. 19 Zmluvy o Európskej únii), že Súdny dvor nadobudol veľmi všeobecnú právomoc na rozhodovanie o predbežných otázkach v oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a práva. Tento výkladový monopol Súdneho dvora bol ním samotným prelomený prostredníctvom vytvorenia doktríny „acte éclairé“ vyslovenej v roku 1963 v rozsudku pre spojené veci sp. zn. 28-30/62 *Da Costa en Schaake v. Nederlandse belastingadministratie*. Prostredníctvom citovaného rozsudku Súdny dvor vyslovil právny názor, že za situácie predpokladanej podľa čl. 267 ods. 3 ZFEÚ sa vnútroštátny súd zbaví povinnosti predložiť svoje oprávnené pochybnosti vo forme prejudiciálnej otázky, ak už existuje materiálne identická otázka, o ktorej Súdny dvor rozhodol. Súdny dvor vo svojej judikatúre naznačuje, že pojem identická otázka nie je možné vykladať iba ako otázku úplne rovnakú, t. j. totožnú. Do tejto skupiny môže vnútroštátny súd zahrnúť aj obdobnú právnu otázku, ktorá navyše mohla vyplýnuť aj z iného druhu konania pred Súdnym dvorom. Uvedená doktrína prepožičiava rozhodnutiam Súdneho dvora charakter kontinentálneho precedensu.

Podľa čl. 169 ods. 1 ZFEÚ Únia v snahe podporiť záujmy spotrebiteľov a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov prispieva k ochrane ich zdravia, bezpečnosti a hospodárskych záujmov spotrebiteľov, ako aj k podpore ich práva na informácie, osvetu a vytváranie združení na ochranu ich záujmov.

Podľa čl. 267 ods. 1 ZFEÚ Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú:

a) výkladu zmlúv;

b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie.

30. Hore uvedený záver jednoznačne podporuje aj ústavný text obsiahnutý v článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, pričom je nepochybné, že i slovenské súdy musia pri poskytovaní súdnej ochrany postupom podľa článku 46 a nasl. ústavy v zmysle procesnej maximy „iura novit curia“ prihliadať nielen na vnútroštátne právne normy, ale aj na komunitárne predpisy a akty orgánov Európskej únie, ktorých znalosť sa v zmysle už hore citovaného ustanovenia § 121 OSP u súdnej moci formálne predpokladá.

Podľa článku 7 ods. 2 veta druhá ústavy právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

31. Oblasť únievej ochrany spotrebiteľa vykonávajú na sekundárnej úrovni najmä jednotlivé ustanovenia

Smernice Rady 93/13/EHS z 05. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej na účely tohto rozsudku len „Smernica č. 93/13“) vrátane jej preambuly. V súvislosti s uvedenou smernicou a jej aplikáciou na oblasť krátkodobých finančných obchodov Súdny dvor riešil viacero predbežných otázok, najmä v spore sp. zn. C-76/10 vo veci účastníkov POHOTOVOSTĚ, s. r. o. v. E. a ďalej sp. zn. C-453/10 vo veci účastníkov F., W. v. S.O.S. financ spol. s r. o. Pri hore uvedenej judikatúre Súdny dvor najmä zdôraznil význam preambuly citovanej smernice pre svoje rozhodovanie.

Podľa 21. odseku preambule Smernice č. 93/13 by členské štáty mali zabezpečiť, aby sa nekalé podmienky neuplatňovali v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcu alebo dodávateľa a ak sa napriek tomu také podmienky uplatnia, nemajú viazať spotrebiteľa a nemajú byť záväzné pre spotrebiteľa a zmluva má byť naďalej záväzná pre zmluvné strany za týchto podmienok, ak jej plnenie môže pokračovať bez neprimeraných ustanovení.

32. Je nepochybné, že Súdny dvor explicitne zaradil právne vzťahy vyplývajúce z úverových zmlúv uzavretých nebankovými spoločnosťami pod režim Smernice č. 93/13/EHS, keď vyslovil záver (viď bod č. 34 uznesenia sp. zn. C-76/10), že prejudiciálne otázky formulované vnútroštátnym súdom sa týkajú výkladu práva Únie (vrátane Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004), v tomto duchu najmä aplikácie Smernice č. 93/13, tzn. ochrany spotrebiteľa pri aplikácii noriem Európskej únie pri zmluvách o spotrebiteľskom úvere.

33. Takisto je pre Najvyšší súd nepochybné, že v prejednávanej veci existencia predmetnej zmluvy o zriadení záložného práva a s ňou súvisiaca dohoda o splnomocnení je primárne vyvolaná finančnými aktivitami navrhovateľky (konkrétne zabezpečovací úkon viazaný k zmluve o úvere) a ich vzťah k uvedenému úveru je možné označiť ako subsidiárny a akcesorický.

34. Navyše nie je ani prehliadnuteľný ten fakt, že v zmysle svojho predmetu sa úverové zmluvy podľa § 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka zaraďujú pod režim obchodných záväzkových vzťahov. V súvislosti s uvedeným je tento záver iba usmerňujúcim podkladom pre vyslovenie, že pre právne hodnotenie právneho vzťahu založeného procesom týkajúceho sa zavkladovania zmluvy o záložnom práve do príslušnej štátnej evidencie (kataster nehnuteľností) sa musí použiť občianskoprávna úprava (§ 1 ods. 2 veta druhá v spojení s § 297 až 299 Obchodného zákonníka).

Podľa § 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka touto časťou zákona sa spravujú bez ohľadu na povahu účastníkov záväzkové vzťahy zo zmluvy o predaji podniku alebo jeho časti (§ 476), zmluvy o úvere zmluvy o bežnom účte (§ 708) a zmluvy o vkladovom účte (§ 716).

35. S prihliadnutím na hore uvedený úniový judikatúrny základ (čl. 7 ods. 2 ústavy), ako aj na citované ustanovenia obchodného práva musí preto Najvyšší súd konštatovať, že dohoda o splnomocnení sa v prejednávanej veci subsumuje pod režim úniovej ochrany spotrebiteľa.

2) K charakteru dohody:

36. Najvyšší súd už viackrát konštatoval vo svojej judikatúre, že celé správne súdnictvo je ovládané dispozitívnou zásadou obmedzenou koncentračnou zásadou (napríklad rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 5Sžf/37/2008, resp. 1Sžd/18/2012 z 11. decembra 2012), z čoho vyplýva legitímne očakávanie účastníkov súdneho prieskumu, že konajúci súd neprekročí rámec žalobných námietok navrhovateľov a nevyhlási prekvapivé právne názory, tzn. právne názory ani účastníkmi nepožadované. Avšak hore citovaná úniová zásada lojality (viď bod č. 30) núti súdy, aby vo vnútroštátnom konaní poskytli taký vysoký stupeň ochrany úniových práv, aký je v Európskej únii deklarovaný, hoci o jej ochranu účastníci výslovne nepožiadali. Obdobný záver zdôraznil Súdny dvor prostredníctvom svojho rozsudku zo 06. októbra 2009 vo veci Asturcom Telecomunicaciones, sp. zn. C-40/08, bod 32, keď pre oblasť súdnej ochrany pripustil, že „vnútroštátny súd má aj bez návrhu posudzovať nekalú povahu zmluvnej podmienky“.

37. Ako už bolo vyslovené (viď bod č. 33), posudzovaná dohoda o splnomocnení sa priamo viaže k zmluve o zriadení záložného práva, a tým je nutné ju subsumovať pod všetky únievé zásady aplikovateľné pri ochrane spotrebiteľa; tzn. že nevyhnutne spadá pod pojem obchodné praktiky.

Podľa článku 6 Smernice č. 93/13 členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

Podľa článku 2 písm. d/ Smernice č. 2005/29 na účely tejto smernice sú obchodné praktiky podnikateľov voči spotrebiteľom (ďalej tiež „obchodné praktiky“) vymedzené ako akékoľvek konanie, opomenutie, spôsob správania alebo vyjadrenie, obchodná komunikácia vrátane reklamy a marketingu obchodníka, priamo spojené s podporou, predajom alebo dodávkou produktu spotrebiteľom.

38. Obsahom uvedenej dohody o splnomocnení (viď bod 2. a 3. dohody) je udelenie plnomocenstva vo všetkých veciach vyplývajúcich z uskutočnenia právnych úkonov vymienených v tejto dohode,

- tzn. uzatvorenie záložnej zmluvy podľa § 552 Občianskeho zákonníka k špecifikovaným nehnuteľnostiam,

- vrátane právneho posúdenia týmito úkonmi založených práv a povinností a

- v tomto rozsahu aj vo veciach rokovania so spoločnosťou POHOTOVOST', s. r. o..

Na základe uvedeného obsahu Najvyšší súd posúdil takéto splnomocnenie tak, že nemá generálny charakter.

39. Táto dohoda o splnomocnení bola uzavretá subjektom ProHelp - združenie občianskoprávnej pomoci, Bratislava, s konkrétnym splnomocniteľom (bod 1. a 3. dohody)

- za účelom naplnenia a hájenia záujmov splnomocniteľa, ktorý sa sám rozhodol zabezpečiť svoj záväzok zo zmluvy o úvere,

- na jeho žiadosť o bezplatné zastupovanie pri uskutočnení právnych úkonov uvedených v tejto dohode, vykonávaných v súvislosti so zmluvou o úvere a

- po osobnom prerokovaní a poučení o právnych úkonoch v dohode uvedených a právach a povinnostiach, ktoré sa nimi zakladajú.

40. Súčasne uvedený subjekt ProHelp - združenie občianskoprávnej pomoci, Bratislava na seba prevzal záväzok svedomito naplniť predmet udeleného plnomocenstva, pričom splnomocniteľa poučil o právach a povinnostiach vyplývajúcich zo zmluvy o úvere vrátane skutočnosti, že záložné právo vzniká vkladom do katastra nehnuteľnosti. Združenie ProHelp zároveň posúdi platnosť záložnej zmluvy s ohľadom na platný právny poriadok Slovenskej republiky.

41. Práve hore opísaný autonómny prejav vôle zúčastnenej osoby (dlžníka) citovaný v bode č. 39, prvá odrážka: „ktorý sa sám rozhodol zabezpečiť svoj záväzok zo zmluvy o úvere“ núti Najvyšší súd v spojení so závermi hore vyslovenými (najmä v bode 35), ako aj s názormi vyslovenými odporkyňou v napadnutom rozhodnutí o neprijateľnej podmienke spojenej s uzatváraním úverovej zmluvy, preskúmať aj otázku, či v prejednávanej veci uzavretím zmluvy o úvere (táto skutočnosť nebola v celom konaní spochybnená) došlo k uzatvoreniu spotrebiteľskej zmluvy v zmysle § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka. Na prvom mieste je preto v danom prípade potrebné skúmať, či aj dohoda o splnomocnení, t. j. hore uvedený prejav vôle nevykazuje znaky neprijateľných podmienok uvedených v ustanovení § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka v zmysle hore uvedenej ochrany únievých práv.

Podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne, alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

3) K platnosti dohody:

42. Krajský súd pri aplikácii ustanovenia § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyzdvihol, že dohoda o splnomocnení bola spísaná do predtlačenej listinnej predlohy. Následne s poukazom na to, že plnomocenstvo udelené občianskemu združeniu ProHelp nebolo slobodné a vážne, krajský súd potvrdil závery odporkyne o tom, že plnomocenstvo ako právny úkon je neplatné.

Za tejto situácie Najvyšší súd spresňuje tvrdenie krajského súdu, že dohoda o splnomocnení bola zachytená do formulárovej (alebo predtlačenej) listinnej predlohy, kedy dlžník (záložca) nemohol ovplyvniť obsah takejto dohody, a preto jeho možnosť, aby vopred určeného zástupcu, ktorý by za neho uzatvoril záložnú zmluvu a ktorý by skutočne svedomito (viď body č. 38 až č. 40) hájil záujmy splnomocniteľa, mu bola už v takejto dohode nielen že obmedzená, ale priamo bola odňatá.

43. Obdobné závery je možné vyvodiť aj z judikatúry Súdneho dvora, ktorý prostredníctvom rozsudkov z 26. októbra 2006, Mostaza Claro, sp. zn. C-168/05, bod 25; zo 04. júna 2009, Pannon GSM, sp. zn. C-243/08, bod 22, a zo 06. októbra 2009, (už citovaný rozsudok) Asturcom Telecomunicaciones, sp. zn. C-40/08, bod 29, vyslovil právny názor, že systém ochrany zavedený Smernicou č. 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k tomu, že pristúpi na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah. Práve také znevýhodnené postavenie jednej zo zmluvných strán zaväzuje členské štáty (najmä čl. 6 ods. 1 Smernice č. 93/13) stanoviť, aby nekalé podmienky podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa.

Ako ďalej vyplýva už z hora citovanej judikatúry, ide o kogentné ustanovenie smerujúce k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť.

44. Na základe uvedeného v danom prípade musí Najvyšší súd konštatovať, že v zmysle § 53 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa na takúto dohodu o splnomocnení nevzťahuje výnimka majúca základ v individuálne dohodnutých neprijateľných podmienkach (vopred v podstatných častiach navrhnutá, pripravená, naoktrojovaná, a tým minimalizovala slobodu prejavu vôle splnomocniteľa). Preto Najvyšší súd musí vyvodiť záver, že k výberu splnomocnenca nedošlo z vôle účastníka konania, ale naopak iba z vôle záložného veriteľa - navrhovateľa, a preto ani následné deklarovanie vôle dlžníka ako záložného veriteľa, že sa sám rozhodol zabezpečiť svoj záväzok zo zmluvy o úvere, sa nezakladá na skutočnosti.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na zákonnú požiadavku v zmysle § 17 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok) umožniť účastníkovi voľbu svojho zástupcu. Toto právo bolo dlžníkovi z úverového vzťahu hore uvedeným postupom navrhovateľky v spojení s predložením predtlačenej (nemenného) zástupcu jednoznačne odňaté.

Podľa § 17 ods. 1 Správneho poriadku účastníci konania, ich zákonní zástupcovia a opatrovníci sa môžu dať zastupovať advokátom alebo iným zástupcom, ktorého si zvolia.

45. V danom prípade nebolo možné opomenúť ani obsahové rozvrhnutie plnomocenstva, ktoré nevylučovalo možnosť následného dopisovania ďalších nehnuteľností.

Podľa § 53 ods. 2 Občianskeho zákonníka za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia sa nepovažujú také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpisom zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah.

46. Z týchto dôvodov Najvyšší súd musí označiť takúto dohodu o splnomocnení ako celok za neprijateľnú (nekalú) podmienku, a teda za neplatnú podľa ust. § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka.

Následne uvedená situácia procesne spôsobila vznik právneho stavu, že splnomocnenec nenadobudol hmotné právo, aby v mene splnomocniteľa platne uzavrel záložnú zmluvu, a preto po posúdení takejto zmluvy podľa § 31 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. aj podľa Najvyššieho súdu bolo potrebné návrh na vklad záložnej zmluvy zamietnuť.

Podľa § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.

4) K rozpore s dobrými mravmi:

47. Je nepochybné, že hlavným účelom dohody o splnomocnení je v prejednávanej veci vytvoriť podmienky pre uplatnenie riadneho zastupovania splnomocniteľa určeným splnomocnencom na základe udeleného plnomocenstva.

Podľa § 22 ods. 5 Občianskeho zákonníka zástupcom je ten, kto je oprávnený konať za iného v jeho mene. Zo zastúpenia vznikajú práva a povinnosti priamo zastúpenému.

Podľa § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka pri právnom úkone sa možno dať zastúpiť fyzickou alebo právnickou osobou. Splnomocniteľ udelí za týmto účelom plnomocenstvo splnomocnencovi, v ktorom sa musí uviesť rozsah splnomocnencovho oprávnenia.

48. Zastupovanie sa môže označiť za riadne iba vtedy, ak nedochádza ku kolízii medzi úkonmi splnomocnenca a záujmy splnomocniteľa (§ 22 ods. 2 záver Občianskeho zákonníka), resp. ak nedochádza k ujme na právach splnomocniteľa (najmä § 33b ods. 6 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka zastupovať iného nemôže ten, kto sám nie je spôsobilý na právny úkon, o ktorý ide, ani ten, záujmy ktorého sú v rozpore so záujmami zastúpeného.

49. Najvyšší súd na tomto mieste musí upozorniť argumenty odporkyne, ktorá za dôvod neplatnosti dohody o splnomocnení výslovne uviedla existenciu rozporu záujmov splnomocniteľa (tzn. dlžníka) a zástupcu. Nepochybným základom existencie uvedených rozporov je pre Najvyšší súd to, že združenie ProHelp, hoci malo svedomito naplniť a hájiť záujmy splnomocniteľa (viď bod č. 39), tak obsahom plnomocenstva bola realizácia zabezpečenia záväzku dlžníka z úverového vzťahu voči spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s. r. o., tzn. také konanie, ktoré nie je možné označiť, že je vždy v záujme splnomocniteľa (tzn. úverového dlžníka), ale naopak je ku prospechu navrhovateľky. Za tejto situácie sa od odporkyne legitímne očakáva, že vyhodnotí všetky dostupné podklady (§ 31 v spojení s § 22 ods. 5 zákona č. 162/1995 Z. z.), vrátane informácií jej známych z iných úradných konaní s navrhovateľkou, aby mohla jednoznačne vylúčiť existenciu rozporu záujmu úverového dlžníka a jeho zástupcu.

Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady pre rozhodnutie. Pritom nie je viazaný len návrhmi účastníkov konania.

Podľa § 31 ods. 2 Správneho poriadku podkladom pre rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe správne orgánu z jeho úradnej činnosti. Rozsah a spôsob zisťovania podkladov pre rozhodnutie určuje správny orgán.

50. Avšak už samotná existencia takých skutočností (skutkový rozpor), že splnomocniteľovi (tzn. úverovému dlžníkovi) je odňatá možnosť sám si určiť osobu splnomocnenca, že osoba splnomocnenca viackrát vystupuje v úverových obchodoch navrhovateľky, a že splnomocniteľ za tejto situácie nie je výslovne poučený o možnosti a spôsobe ukončenia zastupovania, ako aj to, že v dohode o splnomocnení absentujú údaje umožňujúce rýchly kontakt so splnomocnencom (napríklad na neodkladné pokyny, či konzultácie), a ani to, že zo strany splnomocnenca nie sú doložené informácie, či sa osobne stretol so zastupovanou osobou a čo bolo obsahom takýchto stretnutí, musí nutne vyvolávať pochybnosti u konajúceho katastrálneho orgánu o tom, či výkon práv a povinností splnomocnenca je skutočne v medziach riadneho zastupovania záujmov úverového dlžníka.

51. Taktiež uistenie obsiahnuté v dohode o splnomocnení, že združenie ProHelp posúdi platnosť právnych úkonov vrátane záložnej zmluvy s ohľadom na platný právny poriadok Slovenskej republiky (viď bod 40), s prihliadnutím na záväzok zastupovať splnomocniteľa pri rokovaníach s navrhovateľkou rozširuje obsah tejto dohody o bezplatné poskytnutie služieb, ktorých účelom je najmä kontrola pri ochrane záujmov splnomocniteľa (ako úverového dlžníka). Je potom však nevyhnutne očakávané zo strany navrhovateľky, aby objasnila, prečo na formulárovej predtlačí opakovane nemenným spôsobom vyznačila ako splnomocnenca združenie ProHelp, hoci má vykonávať činnosť, ktorá si objektívne vyžaduje vyšší stupeň dôvery k nemu.

5) Súladnosť s dobrou verejnou správou:

52. Vzhľadom na hore uvedené Najvyšší súd nesmie pripustiť, aby morálny rozmer práva, ktorý sa od nepamäti odvíja od mravných kategórií, ktorými sú napríklad dobro, slušnosť a spravnosť (ekvita) alebo spravodlivosť, bol počas prieskumu zákonnosti aktov orgánov verejnej správy zatlačený do úzadia. Zákonodarca uvedené pojmy morálky tradične zakotvuje do súkromnoprávných pravidiel správania prostredníctvom takých normatívnych korektorov, ako sú dobrá viera, dobré mravy alebo poctivý obchodný styk.

53. V poslednom čase nadobúda na význame pôsobenie dobrých mravov aj pri kultivovanom výkone verejnej správy prostredníctvom vrchnostenských orgánov, a to formou príkazu nie iba na výkon zákonným spôsobom, ale na výkon dobrej verejnej správy. Predovšetkým na medzinárodnej úrovni došlo postupne k vnášaniu prvkov dobrej verejnej správy do jednotlivých vnútroštátnych právnych poriadkov členských štátov. Napríklad prostredníctvom Dohovoru Organizácie spojených národov proti korupcii (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 434/2006 Z. z.) bola vyslovená jasná požiadavka na riadne spravovanie verejných vecí a verejného majetku vrátane vytvorenia etických pravidiel správania verejných činiteľov, ako účinného nástroja potierania korupcie (preambula a čl. 8 Dohovoru OSN). Takisto do tejto oblasti je podľa Najvyššieho súdu možné zahrnúť Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy č. (2007) 7 o dobrej verejnej správe, ako aj článok 41 v spojení s článkom 51 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie.

54. Relevantný vplyv, najmä odporúčaní Rady Európy, bol už potvrdený aj Európskym súdom pre ľudské práva v rozsudku zo dňa 20. novembra 2012 (sťažnosť č. 58688/11). Problematike dobrej verejnej správy sa venovala rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu napríklad prostredníctvom rozsudku sp. zn. 1Sžo/28/2009 zo dňa 08. februára 2011, v ktorom bolo Najvyšším súdom zdôraznené: „V tejto súvislosti nemožno opomenúť skutočnosť, že verejná správa je službou verejnosti a základné pravidlá konania uvedené v § 3 Správneho poriadku, pre ktoré východiskom je systém prameňov práva predovšetkým ústava (najmä čl. 2) a zákony (vrátane právnej úpravy založenej právom Európskych spoločenstiev resp. upravenej medzinárodnými zmluvami) i keď sú formulované viac všeobecným spôsobom, je potrebné, vzhľadom na to, že slovenské právo je súčasťou európskeho právneho systému, v praxi interpretovať v duchu európskeho štandardu všeobecných požiadaviek na kvalitu postupov a činnosti verejnej správy súhrnne označovaných ako princípy „dobrej správy“ (Good Governance, Good Administration), majúceho základ v literatúre, judikatúre európskych inštitúcií a niektorých dokumentoch najmä Rady Európy (najmä odporúčania a rezolúcie Výboru ministrov Rady Európy) a Európskej únie.

54. Preto Najvyšší súd tiež hodnotil konanie pred správnym orgánom, ako aj jeho výsledok vo svetle požiadaviek na dobrú verejnú správu. Vzhľadom na námietky uplatnené navrhovateľkou preto uvádza, že napadnuté rozhodnutie odporkyne má všetky formálne i obsahové náležitosti rozhodnutia v zmysle § 47 Správneho poriadku. Uvedené rozhodnutie správneho orgánu vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré je logicky vyhodnotené a riadne právne posúdené. Odvolací súd sa stotožňuje so skutkovými zisteniami a právnymi závermi zistených v predchádzajúcich konaniach o tom, že dohoda o splnomocnení trpí viacerými vadami nielen vo vzťahu k svojmu obsahu, ako aj k svojmu účelu, ale aj vo vzťahu k zabezpečovanej úverovej zmluve. Počas konania nebolo účastníkmi naznačené ani odvolací súd nedospel k záveru, že by sa vyskytli prekážky pre konanie z dôvodov neústavnosti alebo potreby výkladu komunitárneho práva aplikovaných právnych predpisov a súvisiacich právnych aktov orgánov Európskej únie, pre ktoré je potrebné konanie prerušiť.

V.

55. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok navrhovateľky a stanoviska odporkyne, ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté v svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, najmä už v citovanom rozhodnutí sp. zn. 1Sžo/28/2009 zo dňa 08. februára 2011, pri ktorom Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od neho odchyľil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie

protichodného zjednocovacieho stanoviska), s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 OSP rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

56. O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2 a § 246c ods. 1 OSP, podľa ktorého iba úspešná navrhovateľka by mala právo na náhradu trov konania, čo v tomto súdnom prieskume nenastalo.

57. V prejednávanej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky v oblasti ukladania alebo rušenia súdnych poplatkov v zmysle § 12 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch nevyužil svoje oprávnenie.

Podľa § 12 ods. 1 veta druhá zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch vo veciach poplatkov za konanie na odvolacom súde rozhoduje súd, proti rozhodnutiu ktorého odvolanie smeruje, ak o poplatku nerozhodol odvolací súd.

S prihliadnutím na to, že Najvyšší súd Slovenskej republiky ako odvolací súd uvedenú právomoc nevyužil, dochádza tým k zákonnej delegácii na krajský súd, aby o súdnom poplatku, ak vôbec poplatková povinnosť v prejednávanej veci vznikla, za odvolacie konanie rozhodol.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu n i e j e prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 OSP).